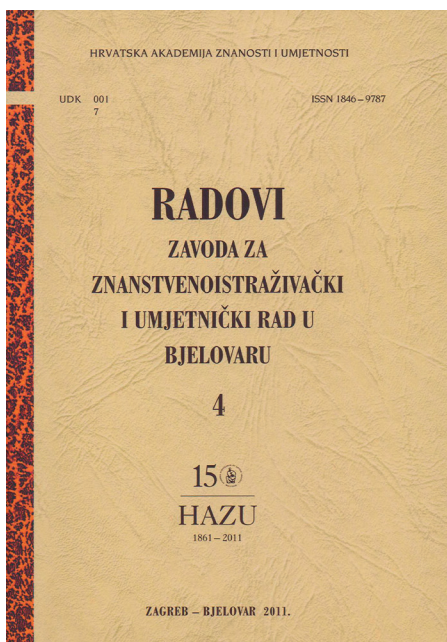

Tematski raznoliko i sveobuhvatno o Garić-gradu

Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, sv. 4., 2011.

Tematski 4. broj (2011.) časopisa *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*, čiji je glavni i odgovorni urednik prof. dr. sc. Slobodan Kaštela, objavljuje trinaest izlaganja sa znanstveno-stručnog skupa održanog 28. listopada 2010. u Podgariću pod nazivom *Garić-grad i okolica – od srednjovjekovlja do suvremenosti*.

Časopis je predstavljen bjelovarskoj javnosti 23. ožujka 2012. u Gradskome muzeju Bjelovar, u čije je ime govorio Mladen Medar, njegov upravitelj. U ime Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti sudjelovao je akademik Franjo Šanjek, jedan od sudionika znanstveno-stručnog skupa. Istaknuo je važnost proučavanja hrvatske povijesti općenito, a posebice danas, kada Hrvatska postaje članicom Europske unije. Povijest Garić-grada, jedne od najstarijih srednjovje-

kovnih utvrda u Hrvatskoj, svjedoči o tome koliko je Hrvatska dijelila povijesnu sudbinu europskih naroda. Stoga ovaj 4. broj časopisa treba prihvatiti kao važan doprinos razumijevanju te europske povezanosti, ali i poticaj da se Garić-grad očuva.

Na predstavljanju je govorilo i troje autora članaka. Dr. sc. Tajana Pleše (Hrvatski restauratorski zavod) detaljno je govorila o arheološkim nalazima i restauratorskim nastojanjima da se Garić-grad obnovi pozivajući sve mjerodavne i zainteresirane čimbenike da udruženim snagama omoguće ostvarivanje najnovijih planova u kojima Garić-grad nije samo dokaz povijesnog postojanja nego u suvremenim uvjetima može imati i druge namjene, kao što je primjerice turistička. Ukazuje na izgradnju samostana Blažene Djevice Marije (poznat pod nazivom Bela crkva) 1250. i njegov razvoj tijekom 14. i 15. st. zahvaljujući političkoj i ekonomskoj moći.

Dr. sc. Silvija Pisk (Filozofski fakultet u Zagrebu) govorila je o značenju toponima Garić koji se u povijesnim izvorima prvi put spominje 1163. Naglašava da je toponim Garić u srednjovjekovlju označavao mjesto, posjed, utvrdu, planinu, upravno područje te pavlinski samostan. Međutim, danas se isključivo povezuje s utverdnom, odnosno njezinim ostacima iznad sela Podgarić. Upozorava da pri upotrebi topo-

nima Garić treba paziti u kojem se kontekstu spominje te bi pri njegovu korištenju trebalo uvažavati višeznačnost, pogotovo iz srednjovjekovne perspektive.

Milan Pezelj (Ministarstvo kulture) predstavio je svoje istraživanje pod nazivom *Garić-grad: pregled tehničke dokumentacije*. Konstatirao je da se tehnička dokumentacija, kao nuždan preduvjet zaštite i očuvanja kulturne baštine, izrađuje od početka šezdesetih godina 20. st. Međutim, zamah i entuzijazam zamiru početkom 80-ih godina, prije provođenja cjelovite i logične faze obnove središnje kule, što je utjecalo na današnje stanje. Novi ciklus istražnih radova i dokumentiranja nužnih radova za sanaciju započinje 2009., kada se program Hrvatskog restauratorskog zavoda uvrštava u redovito financiranje Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Prof. dr. sc. Vladimir Strugar, upravitelj Zavoda u Bjelovaru i urednik 4. sveska *Radova*, kratko je predstavio preostalih deset članaka. Dr. sc. Krešimir Regan (Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“) napisao je članak *Plemićki grad Garić* u kojem je sažeo dosadašnje povijesne i arheološke spoznaje o Garić-gradu posebno naglašavajući arhitektonska obilježja pojedinih dijelova utvrde. Dr. sc. Hrvoje Petrić (Filozofski fakultet u Zagrebu) u članku *Prilozi poznavanju nekih aspekata ekohistorije šireg područja oko Garića u 17. st.* opisuje međudnose ljudi i okoliša (promjene u organizaciji prostora, šumske površine i močvare, „malo ledeno doba“ od 1400. do 1850. i posljedice na čovjeka te na biljni i životinjski svijet). Željko Karaula (Bjelovar) piše o dosadašnjim djelima o Garić-gradu, a među autorima spominju se: Đuro Szabo, Milan Grkčević, Juraj Ćuk, Mato Božičević, Ivo Maroević, Milan Kruhek... Dr. Krešimir Karlo (Ministarstvo kulture) članak je posvetio rezultatima dosadašnjih arheoloških istraživanja Garić-grada od 1964. do 2010. u kojima su poseban doprinos dali: Muzej Moslavine u Kutini (S. Degoricija), Povijesni muzej u Zagrebu (M. Kruhek) i Hrvatski restauratorski zavod u Zagrebu (T. Pleše). Jasmina Uroda Kutlić (Muzej Moslavine u Kutini) opisuje povijest istraživanja Garić-grada i pronađeni dio fundusa koji se čuva u Muzeju Moslavine u Kutini. Ivana Škiljan (Muzeji Hrvatskog zagorja – Dvor Veliki Tabor) objavljuje članak *Kasnogotički pećnjaci s Garić-grada* u kojem prikazuje rezultate vizualne analize gline i glazure provedene na restauriranim pećnjacima i ulomcima pohranjenima u Muzeju Moslavine u Kutini, koji ukazuju na to kako su za izradu svih istovremeno izrađenih analiziranih pećnjaka rabljeni isti kalupi i dvije vrste gline. Ruža Lenac-Brleković (Garešnica) piše o dolasku pavlina, katoličkog reda, 1244. u Garić, gdje su ostali sve do osmanlijskih osvajanja Garića (1544.) i pada Moslavine (1545.). Zaslužni su posebno za gradnju samostana i crkve Blažene Djevice Marije. Dr. sc. Ljiljana Dobrovšak (Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“ u Zagrebu) u članku *Brojčano kretanje Židova na području Bjelovarsko-križevačke županije (1857.-1918.)* donosi podatke da je 1910. u Bjelovarsko-križevačkoj županiji bilo 2.406 Židova, u Općini Berek jedna-dvije obitelji, a da se u Podgariću nikada nisu naseljavali. Dr. sc. Hrvoje Gračanin (Filozofski fakultet u Zagrebu) piše o Ivanu Paližni, hrvatskom banu koji je podrijetlom iz moslavačkoga kraja, a ime je

dobio po imanju Paližni, tj. Palični, što bi vjerojatno odgovaralo današnjem naselju Palešnik. Paližna je ključni sudionik u političkim prilikama u Ugarsko-Hrvatskom Kraljevstvu krajem 14. st. Isticao se hrabrošću na mnogim bojištima. Dr. sc. Zrinka Nikolić Jakus (Filozofski fakultet u Zagrebu) opisuje povijest moćnoga plemićkog roda Čupor Moslavački koji se javlja u povijesnim izvorima u prvoj polovici 14. st. Ističe važnost pojedinih članova obitelji za moslavačku i općenito hrvatsku povijest.

Dr. sc. Strugar naglasio je nekoliko činjenica na temelju kojih se može govoriti o znanstvenim obilježjima 4. sv. časopisa *Radovi Zavoda*. Ističe da je 92% članaka razvrstano u znanstvene članke, da su se autori koristili s 537 bibliografskih jedinica, primijenili 617 fusnota, tekstove ilustrirali s 95 slika i crteža te 8 tablica i karata.

Izrazio je uvjerenje da su članci važan doprinos proučavanju povijesti Garić-grad a i vjerojatno, uzimajući članke u cjelini, jedna od najcjelovitijih studija u hrvatskoj historiografiji u suvremenom vremenu o toj srednjovjekovnoj utvrdi. Osim stručnih nastojanja oko čuvanja i restauriranja utvrde, važnu ulogu danas ima *Udruga Garić-grad za očuvanje, uređenje, korištenje i promicanje područja Garić-grad* koja je utemeljena 2009. Udruga uspješno ujedinjuje stručno-znanstveni rad i lokalni interes, što je garancija da će Garić-grad imati zasluženo mjesto u lokalnoj i hrvatskoj povijesti.¹

Prof. dr. sc. Vladimir Strugar, Bjelovar

¹ Tematski 4. broj časopisa *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* predstavljen je 20. travnja 2012. i u Podgariću. Na predstavljanju su uvodno govorili akademik Franjo Šanjek, jedan od sudionika znanstveno-stručnog skupa *Garić-grad i okolica - od srednjovjekovlja do suvremenosti*, zatim glavni i odgovorni urednik časopisa prof. dr. sc. Slobodan Kaštela te urednik sveska prof. dr. sc. Vladimir Strugar.

Na predstavljanju je govorilo i troje autora članaka: dr. sc. Tajana Pleše, dr. sc. Krešimir Regan i Milan Pezelj. Sve prisutne, među kojima je bio i akademik Milan Moguš, pozdravili su Miroslav Čaćija, župan Bjelovarsko-bilogorske županije te Mato Tonković, načelnik Općine Berek, na čijem se području nalazi lokalitet Garić-grad.